

9. Петриченко Л.О. Теоретико-методологічні засади управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі: монографія / Л. Петриченко // – Харків: КЗ «ХГПА ХОР, 2012. – 533с.
10. Радкевич О.Д., Алькема В.Г. Формування кадрового потенціалу вищого навчального закладу – основний чинник підвищення якості вищої освіти. //Персонал. – 1999. – №5(53), приложение № 4. – С.84-86.
11. Якименко Ю. Вдосконалення системи контролю якості вищої технічної освіти і Болонський процес / Ю. Якименко // Вища школа. – 2004. – № 5–6. – С. 80–85.
12. Яхнін Я. К. Сучасні підходи до якості освіти / Я.К. Яхнін – К.: Наук. думка, 2010. – 143 с.

УДК 378.016:811.111

**ЗНАЧЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ОСОБИСТІСНИХ МОТИВІВ
У ПОДОЛАННІ ПРОБЛЕМ У ЗАСВОЄННІ НОВОГО
МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Лешньова Н.О.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті розглядаються форми та методи навчання англійської мови, які сприяють створенню позитивних мотивів у вивченні іноземної мови. Даються практичні рекомендації з їх використання у навчальному процесі.

Ключові слова: мотивація, рольова гра, проблемне навчання, самоефективність.

**ЗНАЧЕНИЕ ПОЛОЖИТЕЛЬНЫХ ЛИЧНОСТНЫХ МОТИВОВ
В ПРЕОДОЛЕНИИ ПРОБЛЕМ В УСВОЕНИИ НОВОГО
МАТЕРИАЛА НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ**

Лешнёва Н.А.

В статье рассматриваются формы и методы обучения английскому языку, которые способствуют созданию положительных мотивов в изучении иностранного языка. Даются практические рекомендации по их применению в учебном процессе.

Ключевые слова: мотивация, ролевая игра, проблемное обучение, самоеффективность.

**IMPORTANCE OF POSITIVE PERSONAL MOTIVES
IN OVERCOMING PROBLEMS IN ACQUIRING NEW
LINGUISTIC MATERIAL IN ENGLISH CLASSES**

Lieshnova N. O.

The forms and methods of teaching English facilitating the creation of positive motives in learning a foreign language have been considered. Practical recommendations on their usage in the teaching process are given.

Key words: motivation, role play, problem-solving method, self-efficacy.

Об'єктом дослідження даної статті є форми та методи навчання англійської мови, які сприяють створенню у студентів позитивних мотивів у вивченні іноземної мови.

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що нині кожен студент ВНЗ стикається з необхідністю працювати з різного роду інформацією на різних мовах. Необхідність будувати міжособистісні стосунки, спілкуватися у багатомовному і полікультурному просторі робить знання іноземної мови необхідним.

Предметом дослідження є особливості використання ефективних засобів презентації нового лексичного та граматичного матеріалу та їх опрацювання у ролевих іграх, проблемних ситуаціях, комунікативних та інших вправах.

Метою статті є розгляд вищевказаних форм та методів та розробка рекомендацій з їх використання у навчальному процесі на заняттях з англійської мови.

Знання іноземної мови розширює можливість усного і письмового спілкування, забезпечує доступ до наукової і художньої літератури на цій мові. Майбутні випускники ВНЗ мають бути готові вести бесіди з іноземними партнерами, вступати в професійні контакти, обмінюватися інформацією про результати своєї праці, користуючись своїми знаннями [4]. Якщо раніше завданням педагога було надання студентові міцних знань з метою підготувати ідеального виконавця, то сучасні методи націлені на виховання більшої самостійності і творчості. Часто мовна компетентність майбутнього фахівця впливає на його кар'єрне зростання. Викладач, який працює в групах студентів немовного ВНЗ повинен перетворювати вивчення іноземної мови в реальну особистісну цінність студента, стимулювати його пізнавальну активність, задати позитивну спрямованість у отриманні знань.

Передусім, необхідно встановити причини позитивного, активного або, навпаки, пасивного і негативного відношення студентів до предмета, що вивчається. Мовчання студента на занятті часто пояснюється тим, що він не знає предмету розмови, не має особистого ставлення до конкретної проблеми, не знайомий з можливими засобами ведення спілкування, хоча і вивчав лексику і граматику. Слід також з'ясувати, яка мотивація у цього студента, визначити його потреби, інтереси, цілі. І.О. Зимня відмічає величезний вплив потреби в досягненні, прагнення людини до поліпшення результатів своєї діяльності. Задоволеність людини від навчання багато в чому залежить від задоволення цієї потреби. «Пізнавальна потреба у поєднанні з високою потребою в досягненні найбільш впливає на академічні успіхи» [5:31].

Виявлення індивідуально-психологічних особливостей і здібностей кожного студента є невід'ємним чинником розвитку пізнавальної активності. А позитивно-активне ставлення до вивчення іноземної мови є запорукою успішної роботи. У формуванні особистості складним періодом вважається підлітковий та юнацький вік. Система освіти має бути спрямована на усвідомлення особистістю своєї «Я»-концепції. Тоді молода людина або погоджується з рівнем свого розвитку, або

змінюється під керівництвом досвідчених педагогів, що володіють методиками діагностики і технологіями формування позитивних «Я»-структур особистості [6:13].

На наш погляд, особистість самого викладача грає величезну роль. Викладач повинен створити умови для продуктивних міжособистісних контактів, для стимулювання самостійної і колективної праці у групі. Творчий підхід дозволяє визначити вже наявний рівень розвитку здібностей студентів і цілеспрямовано формувати навички мовно-розумової діяльності. Педагогічна майстерність викладача потрібна для розвитку в студентах допитливості, розуміння, довіри, вміння переконувати [2:19]. Працюючи із студентами не можна ігнорувати емоційний фактор. Щоб притягнути, наприклад, увагу студентів, можливо почати заняття з якогось кумедного випадку або анекдоту, обговорити його зі студентами. Це зніме напруження, задасть потрібний робочий ритм. У викладача повинен накопичуватися «банк фактів», свого роду колекція дивовижних випадків, які можуть бути перетворені в такі завдання, що підвищують тонус спілкування, стимулюють мовотворчість [10:213]. Вчитися керувати своїми емоціями і розпізнавати чужі допомагає вправа «Так» і «Ні» не говорити, де студенти мають завдання спілкуватися не виказуючи своїх почуттів, з обличчям «гравця в покер». Треба розуміти і темперамент студента, однаково заохочувати відповіді і «сильних», і «слабких». Зайва критичність і схильність до оцінювання можуть привести до утворення психологічного бар'єру. «Довіра і відношення до викладача як до партнера створює у студентів почуття безпеки і стимулює появу пізнавальних і творчих здібностей» [2:21].

Студент повинен особисто брати участь в процесі навчання. Професійна компетентність формується під час колективної діяльності. Самоаналіз, інтерес до особистості іншої людини, бажання співпрацювати, критичне мислення розвиваються на занятті з групою. Доцільно давати завдання, які мають кілька правильних рішень; формулювати проблему, для розв'язання якої будуть важливими різні думки; працювати в парях; працювати з малими групами від 3 до 5 студентів [7:31]. Таким чином, студенти вчать позитивно підходити до будь-яких завдань, висловлювати та відстоювати свою точку зору, отримують мож-

ливість бути почутими та усвідомлення, що їх думки важливі також і для інших людей. В якості засобів використання педагогічного методу ми застосовуємо дискусійні, проблемні методи, рольові ігри. У грі здатності людини проявляються повною мірою. Гра передбачає ухвалення рішень – як вчинити, що сказати, як виграти. Гра здатна перерости в навчання, у творчість, у модель людських відносин. В ході гри формуються вимовні, лексичні та граматичні навички [3:55]. При цьому мовний матеріал відповідає інтересам студентів.

Відомо, що люди з високою оцінкою власних здібностей вірогідніше беруться за розв'язання нових проблем тому що вірять в можливість їх подолання. Через сприйняття своєї ефективності студенти визначають свої власні здібності і можливість мати успіх у навчанні. Власна досвідченість – це особистий успішний досвід у будь-якій сфері діяльності. Сприйняття людиною своїх здібностей зростає, коли вона досягає успіху та вірить, що її власна компетентність сприяла цьому успіхові [13].

А. Бандура [12:310] визначає самоефективність як «віру в здібності організувати та виконувати дії, необхідні для управління передбачуваними ситуаціями». Іншими словами, це віра людини в її здібність отримати успіх у специфічній ситуації. Ми вважаємо, що викладач має усвідомити важливу роль самоефективності студентів та пропонувати тактики, які сприяють будуванню цього почуття, встановлювати цілі, визнавати прогрес, розвивати стратегії для подолання перешкод, що виникають.

Необхідно відзначити, що помилки, які мають місце під час навчання, не треба драматизувати. Студентам необхідно порадити залишатися сфокусованими на самому процесі спілкування, на тому, що важливо для них та їх співрозмовників. Роботу краще оцінювати в кінці, після бесіди, з метою проаналізувати помилки та поліпшити результати наступного разу. «Mistake is a doorway to understanding» «Помилка – це шлях до розуміння» [8:9]. Обговорення помилок значно сприяє запам'ятовуванню нестандартних мовних явищ, підтримує позитивний інтерес, допомагає якісно вивчати матеріал.

Відповідно до оптимістичної гіпотези Еріксона [11:62], кожна особиста і соціальна криза є викликом що приводить індивідуума до

особистого зростання і подолання життєвих перешкод. Викладач цілеспрямовано створює проблемну ситуацію на занятті, щоб стимулювати студентів до пошуку виходу з цієї ситуації, до вирішення проблеми. Важливі переваги цього метода полягають в тому, що слабкі студенти можуть під час обговорення відчутти смак успіху, студенти вчать-ся самостійно працювати зі словниками та іншими інформаційними джерелами, розмірковуючи, студенти роблять свої маленькі відкриття, теоретичні навички отримують своє практичне застосування. Ми переконалися, що використання цих методів на заняттях значно підвищує ефективність засвоєння нового матеріалу.

Обговорюючи значення позитивних особових установок, необхідно враховувати індивідуально-психологічні властивості осіб, що навчаються. Треба приділити увагу особливостям отримання та засвоєння інформації різними людьми. Знання цих особливостей також допомагає створювати позитивні передумови при вивченні нового матеріалу. Розкрити приховані розумові здібності, використати мову особливим чином, щоб досягнути своєї мети, дозволяє знання прийомів нейролінгвістичного програмування (НЛП). НЛП є комплексом моделей, технік, операційних принципів, вживаних як підхід до особистого розвитку за допомогою моделювання різних ефективних стратегій.

Слід враховувати, що кодування та збереження нових знань ґрунтується на різних системах представлення інформації:

- 1) візуальній;
- 2) аудіальній;
- 3) кінестетичній (дотиковій);
- 4) аудіально-дискретній (розмовами з самим собою) [9:23].

Знаючи, яка система уявлень переважає у конкретного студента, можна ефективно керувати процесом навчання. Наприклад, ми готуємо до занять наочні посібники – таблиці, плани, картки, малюнки, відео, щоб працювати зі студентами, які сприймають інформацію через канал зору. Відомо, що такі студенти звичайно вживають у своїх розмовах фрази типу «я помітив», «мені здалося». Для студентів цього типу особливо важливо бачити написання нових слів. Ми враховуємо цю особливість при презентації нових лексичних одиниць. Для студентів, які отримують інформацію переважно за допомогою слухового каналу,

варто мати аудіоматеріали, що відповідають матеріалу, що вивчається. Серед них можуть бути оповідання, пісні, діалоги або лекції. Студенти спочатку слухають їх удома або на заняттях, їм дається завдання підготувати повідомлення про те, що вони прослухали, зробити висновки або підвести підсумки. Помічено, що люди, які схильні до абстрактного засвоєння інформації, віддають перевагу вправам на підстановку, трансформації, множинний вибір. Доцільно також застосовувати схеми, які допоможуть навчати студентів з розвиненим абстрактним мисленням. Рольова гра, складання спонтанних діалогів більше підійдуть для студентів з конкретнішим мисленням [1:24].

Приєднання і ведення – основна ідея НЛП. Вона включає повагу до моделі світу іншої людини, досягнення позитивного емоційного відношення та взаєморозуміння, уміння увійти до світу студента [9:213]. Врахування цих принципів зробить успішною будь-яку діяльність на занятті з іноземної мови. Викладач повинен максимально точно формулювати свої думки, уникати зайвої багатослівності, яка перешкоджає засвоєнню нового матеріалу, зокрема, граматики. Можна запропонувати студентам особливі стратегії для вивчення іноземної мови, які пропонує Белянін В.П. [1:25]. Використовуючи ці стратегії, ми переконалися, що вони допомагають зняти напругу і підбадьорювати. У відповідності з ними студент вчиться опановувати хвилювання, схвалювати себе за отриманий результат. Крім того, соціальна стратегія передбачає безпосереднє спілкування з іншими студентами та носіями мови. Студенти також застосовують мета-когнітивні стратегії, націлені на виправлення помилок, пошук партнерів для спілкування та можливості читати оригінальну літературу. Ми вважаємо доцільними інші стратегії, що пов'язані з розвитком пам'яті та роботою над вживанням нових слів. Ми дозволяємо студентам користуватися жестами у бесідах або здогадуватися про значення незнайомих слів, читаючи без словника. Викладання, що ґрунтується на знанні цих стратегій значно оптимізує процес навчання.

Ми прийшли до висновку, що викладач повинен враховувати, що формування у студентів установок на успіх, позитивне відношення до предмета, що вивчається, сприяє підвищенню мотивації та швидкому подоланню проблем у засвоєнні нової інформації. Більш динамічний,

творчий підхід та знання, що дозволяють виховувати більш самостійну, інтелектуальну особистість – це ключ до підготовки компетентного фахівця з гарним володінням іноземною мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белянин В.П. Нейро-лингвистическое программирование и обучение иностранным языкам / В.П. Белянин : Teaching Foreign Languages in the Age of Globalization. International Conference. – Тайбэй, Тайвань. – 2000. – С. 17-36.
2. Вербицкая Т.И. К вопросу о роли преподавателя в повышении качества обучения иностранным языкам / Т.И. Вербицкая, Е.А. Слюсарь // Вестник Балтийского университета им. И. Канта. Педагогика. – 2008. – № 2. – С. 18-26.
3. Жицька С.А. Ділові ігри як засіб підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності / С.А. Жицька. – Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 54-59.
4. Зайцева А.В. Познавательная направленность процесса обучения иностранному языку на неязыковых специальностях вуза / А.В. Зайцева, С.А. Лохомова // Педагогические науки/5. Современные методы преподавания. Пензенский государственный педагогический университет им. В.Г. Белинского [Электронный ресурс]. Режим доступа: rusnauka.com > 36_2010/Pedagogica/77170/doc.htm
5. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам / И.А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
6. Коваль Н.Н. Педагогические технологии формирования позитивной Я-концепции у студентов вуза / Нина Никифоровна Коваль : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук. – Казань, 2003. – 19 с.
7. Микал Т.А. Контакт між студентами на заняттях з іноземної мови як запорука фахового успіху / Т.А. Микал // Творчий потенціал мовних кафедр в інноваційному розвитку дослідницького університету. Зб. матеріалів міжкафедральної науково-методичної конференції. – К. : Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. 18 лютого 2014 р. – С. 30-31.
8. Никуличева Д.Б. Как найти свой путь к иностранным языкам / Д.Б. Никуличева : учебно-методическое пособие. – М. :Флинта : Наука, 2009. – 304 с.